

פרשת אחרי מות, הגיגים, ד"ר חזות גבריאלי

גורל אינו מקרה

השעיר שעלה בגורל לעזאזל משקיף ממרומי הצוק בגאווה אל העולם. 'כמה בר מזל אני ביחס לחברי שנשחט', הוא חושב לעצמו, 'דמו זורם עתה כמים ואילו אני הובלתי לאוויר פסגות זה בכבוד ובהדר'. "אילו ידע את הסיבה האמיתית מדוע הובא אל הצוק, לא היה נתפס למחשבות אלו. אשליותיו ותחושת ההצלחה המדומה, מתנפצות בסופו של דבר עלי סלע. דחיפה קלה לעבר המדרון התלול, מרסקת את איבריו. אז ידעו הכל מיהו המאושר האמיתי. תיאור זה הוא ביטוי לעניין הבחירה החופשית", (רש"ר הירש, 'במעגלי השנה').

המילה גורל הינה מילה מתעתעת, יש בה יסוד של **מקרייות** (דעת מקרא), ברם, יש בה גם משמעות לכאורה הפוכה. "שם גורל נאמר על השכר הניתן לאדם, אם כפי צדקתו ואם כפי רשעתו. כמו שנאמר בדניאל 'ואתה לך לקץ ותנוח ותעמוד לגורלך לקץ הימין' (דניאל יב, יג), עד שלא נקרא הגורל כך אלא לפי שמהשם כל משפטו, והוא דבר מושגח **לא מקרי**" (ר"י אברבנאל). מקריות ואמונה אינם הולכים שלובים זה בזה בזרוע אחת, **הגורל הוא למעשה השגחה**.

דרישתה הבלתי המתפשרת של ההלכה לשווינויות מוחלטת בין שני השעירים - "שני שעירי יום הכיפורים מצוותן שיהיו שניהן שווים במראה ובקומה ובדמים ובלקיחתן כאחד" (יומא ו, א), נועדה למטרה אחת, להורות ששילוח שעיר אחד לעזאזל אינו עבודה שלנו לאליל, אלא פרי החלטת הגורל הבא מהשם יתברך. זו הסיבה לעובדה המתמיהה שהכוהן אינו מסתפק בתוצאת ההגרלה של ה'פתקי' הראשון, והוא חייב לגלות גם את תוכנו של השני, על אף שתוצאתו 'מיותרת' מן ההיבט הלוגי.

הדיסוננס שבין 'אחד לשם ו'אחד לעזאזל', יוצר תחושה מדומה לכך ש'עזאזל' מסמל עולם הפוך לעולמו של השם יתברך, עולם של שדים, רוחות ו'סטרא אחרא'. הקושי התיאולוגי הוא רק לכאורה, שהרי הגורם המצווה הוא אחד. כוחות מנוגדים אלה, הם הכוחות המרכיבים את הישות הפנימית של כל אחד מאתנו. אנו נתבעים לתת ביטוי לעבודת האל בכל חלקי נפשנו ביום המקודש בשנה אפילו בדרך שעשויה להיות נחזית כדרך 'בעייתית' מן ההיבט התיאולוגי. הקושי התיאולוגי הכרוך במצווה זו, מן המצוות החשובות של יום הכיפורים, מהווה בעצמו את הפתרון לבעיה המדומה, לו רק נחדד את נקודת המבט. במבט חודר, התהומיות של ההבדלה מתבררת מתוך עוצמת ההכרה של הדמיון בין השעירים או בין הכוחות הללו.

להערות: hazutg@gmail.com